

vetítő szerepe volt a nemzetközi eredmények hazai átvételében. Például tagja volt mind a Nemzetközi Információs és Dokumentációs Szövetség (FID) Osztályozó Bizottságának, mind a magyar ETO-bizottságnak, így közvetve szerepe volt az ETO-táblázatok magyar szabványként való kiadásában.

Napi teendői mellett napra készen követte mind a hazai, mind a külföldi szakirodalmat. Tanulmányai, cikkei ma is érvényes gondolatokat fogalmaznak meg. Sajnálatos, hogy ezek száma a '70-es években meggyérült. Szakmánk vesztesége, hogy több témájának megírására már nem maradt ideje. Sallai Istvánnal közösen írott fő művét, *A könyvtáros kézikönyvét* sokan és számos alkalommal méltatták. Közülük hadd idézzem Bereczky László szavait: „*Sebestyén Géza szintézisteremtő akarata és Sallai István tanítói megszállottsága hozta létre 1956-ban A könyvtáros kézikönyvét, a szocialista világ könyvtárügyének első európai szintű könyvtártani monográfiáját*” (*Könyvtáros*, 1986. 9. sz.).

Írásait a szigorú belső logika, a tömör megfogalmazás jellemezte, magvas mondanivalója nem szorult stiláris cicomára. A magyar könyvtárosi szaknyelv megújítója is volt. A nemzetközi szakirodalomból átvett új fogalmak esetében nem piszkította feleslegesen idegen kifejezésekkel nyelvünket, szellemi restségből nem fordította le azokat tükörszavakkal sem, hanem mindig az új fogalom lényegét megragadó magyar kifejezés képzésére törekedett. Ilyen telitalálat volt például az Universal Bibliographic Controll „Egyetemes Bibliográfiai Számbavételként” történő magyarítása.

Karizmatikus személyiség volt, kisugárzása meghatározta nemzedékem szakmai pályafutását, sőt életstílusát is. Alakjának megidézésére szóljanak Pajkossy György szavai (*Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1974/1975*):

„Ideálokban hívő, a személytelenségig puritán ember volt, elveihez, eszméihez mindig meggyőződéssel és szívósan ragaszkodott. Tervei előtt nem ismert akadályt. (...) Mindig a jövő érdekelt, Hitt benne, legfontosabb dolgának azt tartotta, hogy a nemzeti művelődés jövőjének építésében részt vállalhasson.”

Fügedi Péterné

Emlékeim Sebestyén Gézáról

Egyetemi katedrán láttam először Sebestyén Gézát. Elnéztem a magas, szikár férfit, a csontos arcot, a szemüveg mögött a szürkés-kék szempárt. Ezek a szemek élénken csillogtak, amikor lelkesülten beszélt a könyvtárról és a jövő könyvtári rendszeréről. Hálózati elvről és rendszerről beszélt akkor, amikor ez még itthon csírájában is alig létezett.

Az ötvenes évek elejét írtuk, és az ELTE egyik szűk, szegényes berendezésű tantermében hallgattuk az előadót. Én a húszas éveim elején jártam, Sebestyén Géza életéből már csak alig valamivel több, mint húsz év volt hátra. Körülbelül

harmincan voltunk, akik az ország minden tájáról sereglettünk össze azzal a homályos szándékkal, hogy valaha könyvtárosok legyünk. Kísérleti évfolyam voltunk, egyszakos könyvtáros-hallgatók, soha azelőtt és azután ilyen évfolyamot nem indítottak. A szervezők úgy gondolták, hogy egy könyvtárosnak mindenhez kell értenie, ezért a szaktárgyakon kívül tanultunk irodalmat, történelmet, filozófiát és pedagógiát, és kötelezően két idegen nyelvet. A szaktárgyak tanítására külső előadóként az egész akkori könyvtáros szakma összefogott: Sebestyén Gézá-
n kívül Köhalmi Béla, Goriupp Aliz, Varjas Béla, Szentmihályi János, Dezsényi Béla, Mezey László, Kéki Béla és Haraszthy Gyula. Elképesztően gazdag névsor!

Sebestyén Gézá-t évekkel később meghívták a Könyvtártudományi tanszék vezetőjéül, de feltételei voltak. Egyszer elmesélte nekem, mi volt a háttérben. Első és legfontosabb feltétele volt a modern angol és amerikai könyvtári szakkönyvek magyarra fordítása, az oktatásba való beépítése. Az elvtársak erről természetesen hallani sem akartak. A többi feltétel – munkatársak szabad megválasztása stb. – ezután már szóba sem került. Ezért nem lett egyetemi professzor Sebestyén Gézá-ból, de más módon, például *A könyvtáros kézikönyvének* megírásával mégiscsak mindnyájunk professzora lett.

Élete utolsó évtizedében közvetlen munkatársai közé tartoztam, és tanúja lehettem hihetetlen munkaszeretetének, széles körű szakmai tudásának és műveltségének, félelmetes logikájának. Szigorú csak önmagával szemben volt, a másik ember tisztelete, megbecsülése természetes volt számára. Az igaz ügyért mindig kiállt, egyéni sikerével nem törődött. A korra egyáltalán nem jellemző nemzeti elkötelezettségét és a rá jellemző határtalan jóhiszeműségét bizonyítja a következő eset. A hetvenes évek elején mély aggodalmat érzett a határon túli magyarságért, és érdekükben hosszú magánlevelet írt Kádár Jánosnak. Indoka az a feltételezés volt, hogy Kádár János a kérdésről nincs kellőképpen informálva, és ő kötelességének érzi a helyzet súlyosságának feltárását. A levélhez még xerox-másolatot is mellékelte, megjelölt cikkekből. A levelet ajánlott küldeményként, postai úton küldte el. Nincs tudomásom arról, hogy a levél eljutott volna Kádár Jánoshoz, a felső szervek mindenesetre tudomást szereztek róla. Sebestyén Géza szigorú megrovást kapott, és közölték vele, hogy kizárólag érdemeire való tekintettel nem lesz az ügynek komolyabb következménye. (Ez 1974-ben történt, a levél másolati példányát Sebestyén Géza halála után elhelyeztem az OSZK Kézirattárába.)

Sebestyén Géza hazafiúi érzelmeire még egy személyes élmény egy korabeli március 15-éről, a hatvanas évekből. Akkoriban ez nem volt munkaszüneti nap, csak az iskolai tanítás szünetelt. A Nemzeti Múzeum épületét már kora reggel megszállta a titkosrendőrség, a környező utcákat lezárták. A Nemzeti Múzeum és a Széchényi Könyvtár dolgozói csak igazolás után léphettek be a területre és foglalhatták el munkahelyüket. Délelőtt a múzeum lépcsőin lezajlott a hivatalos ünnepség, a meghívott elvtársak és kivezényelt iskolás gyerekek részvételével. Kimentem a Múzeumkertbe, és tisztes távoból hallgattam a beszédeket és a Talpra magyart. Egyszer csak Sebestyén Géza ott állt mellettem, felöltőjén nemzeti színű kokárdával. Csodálattal ve-
gyes büszkeséggel néztem rá. Akkoriban csak az iskolás gyerekek tűzhettek ki kokárdát, felnőtt ember ritkán merészkedett erre. Sebestyén Géza akkor is nyíltan vállalta a márciusi eszmét és jelvényét.

Végzetes betegsége után már lábadozott, amikor a Tétényi úti kórházban meglátogattam. A könyvtárban már azt rebesgették, hogy Sebestyén Géza nem tér vissza,

hanem nyugalomba vonul. Nem tudom, hogy ez a híresztelés hogyan jutott el hozzá, mert búcsúzól ezt mondta nekem: „*Senki ne higgye azt a könyvtárban, hogy én már nem térek vissza. Vissza fogok menni, és úgy formálom át a Széchényi Könyvtárat, hogy ne lehessen többé változtatni rajta.*”

A várba való költözés felkészülésének korszakát éltük akkor, és Sebestyén Gézáat betegágyán is az foglalkoztatta, hogyan készíti fel, szervezi át az Országos Széchényi Könyvtárat a nagyobb lehetőségek birtokában. Ha ezekre a szavakra gondolok, eszembe jut az elmúlt évtizedek megannyi, sokszor szükségszerű és indokolt, más-kor indokolatlan átszervezése. Változnak a korok és változnak az intézmények, és a fejlődést előre meghatározni még a legnagyobb elmék sem mindig képesek.

Milyen volt Sebestyén Géza mint főnök? Igazságos és méltányos, barátságos és közvetlen. Természetesen maximalista is volt, de ennek súlyát sohasem éreztük, mert az ő közelében természetes volt, hogy mindnyájan maximálisan igyekeztünk teljesíteni. Őt a legkisebb szakmai részlet is érdekelte, és ezeket azonnal a dolgok nagyobb összefüggésébe helyezte. Szeretett magyarázni, bármilyen kis ügygel is mentem be hozzá referálni, mindig új ismeretekkel gazdagodva jöttem ki tőle. Egyetlen egyszer kerültem szembe a véleményével egy vezetői tanácsülésen. Mikor ezt utólag, majdnem bocsánatkérően, de véleményemet továbbra is fenntartva, szóba hoztam, így válaszolt: „*Nagyon megvetném magam, ha munkatársaimat a velem szemben való opportunizmusra neveltem volna.*”

Halála váratlanul következett be, éppen akkor, amikor már gyógyultan újra a munkába állásra készült. A második szívinfarktus otthonában érte és ez végzetes volt. Az OSZK akkori főigazgatója, Jóború Magda megbízásából még aznap délután a lakására mentem, hogy özvegyével, Klárával, akit jól ismertem, a további teendőket megbeszéljem. Életem egyik legmegrázóbb pillanata volt találkozásom a feleséggel és a halott Sebestyén Gézával. A fehér szegfüket, amiket még útközben vettem, melléhelyeztem és végső búcsút vettem tőle.

A hajdani néhány szál fehér szegfű mellé most ezeket a sorokat teszem le, virágait az emlékezésnek és a tiszteletnek.

Somkuti Gabriella